

تجربیات جهانی در خصوص جایزه لجستیک

الناز میاندوآبچی، پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

گسترش صنعت

لجستیک امروزه یکی از مهمترین فعالیتهای پشتیبان اقتصاد و تجارت کشورهاست. در واقع کمتر فعالیت اقتصادی و تجاری یافت می‌شود که متکی بر فعالیتهای لجستیکی چون حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی، توزیع، تامین و مواردی از این قبیل نباشد. لجستیک از یک سو عاملی هزینه‌بر برای تولید محصولات و خدمات بوده و از سوی دیگر عاملی درآمدزا برای بنگاه‌هایی است که خدمات لجستیکی ارائه می‌کنند. کارآمدی فعالیتهای لجستیکی، یکی از عواملی است که بهره‌وری در زمان و هزینه را برای بنگاه‌ها به دنبال خواهد داشت. از سوی دیگر بهره‌وری در خدمات ارائه شده توسط ارائه‌کنندگان خدمات لجستیک همچون هر بنگاه دیگری افزایش رضایت مشتری و موفقیت در بازار را به دنبال خواهد داشت. در این راستا، تشویق و فرهنگ‌سازی برای بهبود مستمر و دستیابی به تعالی در حوزه لجستیک را می‌توان از جمله رویکردهای ارتقاء لجستیک در سطح بنگاه‌ها، سازمان‌ها و سایر نهادها دانست.

اعطای جوایز ملی و بین‌المللی لجستیکی یکی از ابزارهای تشویق و فرهنگ‌سازی هستند که در بسیاری از کشورها از سال‌ها پیش مورد توجه بوده‌اند. این جوایز همه ساله در قالب فراخوان، بنگاه‌ها و سایر نهادها و موسسات را تشویق می‌کنند تا برای کسب جایزه در حوزه‌های مختلف تعریف شده با دیگر شرکت‌کنندگان مسابقه به رقابت پردازند. اهداف مشترکی که اغلب این جوایز دنبال می‌کنند، عبارتند از شناسایی بنگاه‌ها و سازمان‌های موفق در زمینه کاربرد دانش لجستیک یا توسعه دانش کاربردی آن، تشویق بنگاه‌ها و سازمان‌ها برای بازرگاری و بهبود در فعالیتهای لجستیکی خود، فرهنگ‌سازی برای افزایش آگاهی در بخش تولید و تجارت برای درک بیشتر از ارزش‌ها و اصول علم لجستیک و نیز کمک به نشر و توسعه دانش لجستیک.

امروزه، جوایز مرتبط با لجستیک و همچنین زنجیره تامین در بسیاری از کشورهای جهان برگزار می‌شوند. با توجه به شواهد، می‌توان ادعا کرد این جوایز بیشتر در کشورهایی مورد توجه هستند که صنعت لجستیک در آنها جایگاه خاصی داشته و یا به ارتقای صنعت لجستیک در آنها توجه ویژه‌ای می‌شود. حداقل ۵۰ جایزه از این نوع در ۱۴ کشور اروپایی برگزار می‌شود. از میان این کشورها، آلمان که به عنوان یکی از برترین کشورهای

جهان در امر لجستیک شناخته می‌شود، سالانه حداقل ۱۶ جایزه لجستیکی برگزار می‌کند. همچنین بعد از آلمان، کشورهای فرانسه، انگلیس و اسپانیا به ترتیب بیشترین تعداد این جوایز را برگزار می‌کنند. علاوه بر اروپا، جوایز لجستیکی در قاره های دیگر نیز برگزار می‌گردد. به عنوان مثال در قاره آسیا در کشورهای چین (شامل هنگ‌کنگ)، سنگاپور و امارات در اقیانوسیه کشورهای استرالیا و نیوزلند، در آفریقا کشور آفریقای جنوبی و نیز در آمریکای جنوبی کشور مکزیک اقدام به برگزاری این نوع جوایز می‌کنند.

در مجموع جوایز لجستیکی جهان را می‌توان از نظر محدوده جغرافیایی اعطای جوایز به دو دسته تقسیم کرد. جوایز دسته اول در سطح ملی و تنها به بنگاه‌ها و نهادهای فعال آن کشور خاص اعطاء می‌شوند. جوایز دسته دوم جنبه بین‌المللی داشته و به شرکت‌کنندگانی از کشورهای از یک منطقه، قاره یا تمامی قاره‌های جهان اعطاء می‌شوند. موضوع این جوایز دربرگیرنده حوزه کلی لجستیک و یا زنجیره تامین، و گاه موضوعات خاصی از حوزه لجستیک مانند انبارداری، حمل‌ونقل، فناوری، نوآوری و ... است.

مروری بر تجربیات جهانی جوایز لجستیکی نشان می‌دهد که برگزاری این جوایز در بسیاری از موارد بر عهده تشکل‌های لجستیکی و زنجیره تامین است. این تشکل‌ها شامل انجمن‌های ملی، فدرال و بین‌المللی، بنیادها و باشگاه‌های علمی فعال در حوزه لجستیک و اتاق‌های تجارت و صنعت هستند. انجمن بین‌المللی زنجیره تامین^۱ برگزارکننده یکی از مهمترین جوایز مرتبط با این حوزه یعنی جایزه تعالی زنجیره تامین است که شرکت-کنندگان می‌توانند از تمام کشورها در آن شرکت کنند. جایزه اروپایی تعالی لجستیک یکی دیگر از جوایز مهم بین‌المللی است که توسط انجمن لجستیک اروپا برگزار شده و شرکت‌کنندگان آن از طریق انجمن‌های ملی لجستیک کشورهای عضو معرفی می‌شوند.

نقش نهادهای دولتی به عنوان برگزارکننده اصلی جوایز لجستیکی معمولاً محدود بوده و دولت‌ها اغلب در قالب حامی یا مشارکت‌کننده در برگزاری، ایفای نقش می‌کنند. از دیگر برگزارکنندگان این جوایز می‌توان به مجلات و نشریات حوزه لجستیک و زنجیره تامین اشاره کرد. یکی از معروف‌ترین جوایز حوزه لجستیک در اروپا، جایزه اروپایی تعالی زنجیره تامین است که توسط مجله انگلیسی ساپلای چین استاندارد^۲ برگزار می‌شود. نمونه دیگر این جوایز، توسط مجله زنجیره تامین آسیا و در سطح قاره آسیا برگزار می‌شود. علاوه بر موارد ذکر شده، شرکت‌های لجستیکی بزرگ و صاحب نام که در بازارهای جهانی فعالیت می‌کنند نیز اقدام به اعطاء جوایز لجستیکی می‌کنند.

جوایز لجستیکی طیف متفاوتی از مخاطبان را مد نظر قرار می‌دهند. گروهی از این جوایز تنها مختص فعالین

¹ Supply Chain Council

² Supply Chain Standard

صنعت لجستیک است که شرکت‌های حمل‌ونقل و فورواردرها، شرکت‌های خدمات لجستیکی، بنادر، فرودگاه-ها، پایانه‌های کانتینری، شرکت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و شرکت‌های مشاور حوزه لجستیک و زنجیره تامین در آنها شرکت می‌کنند. این دسته جوایز به اشخاص حقوقی (شرکت‌ها) یا حقیقی (مدیران فعال در شرکت‌ها) تعلق می‌گیرد. گروه دیگر جوایز لجستیکی، عمومی بوده و کلیه بنگاه‌های تجاری و تولیدی، فعالین صنعت لجستیک، دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی و حتی نهادهای دولتی و فعالین حوزه خدمات همگانی را شامل می‌شود. در این جوایز نیز علاوه بر اشخاص حقوقی، جوایزی برای مدیران لجستیکی بنگاه‌ها، مدیران صنعت لجستیک و همچنین دانشجویان، اساتید و محققین در نظر گرفته می‌شود.

آنچه که مخاطبان جوایز لجستیکی را تشویق به شرکت در این جوایز می‌کند، منافع مادی و معنوی حاصل از برنده شدن در این جوایز است. موفق شدن بنگاه‌ها و سازمان‌ها در این جوایز ارزش و اعتباری را بهمراه دارد که چهره‌ای مثبت و متعالی را از آنها در نگاه جامعه، مشتریان و رقبا به نمایش خواهد گذاشت. بعلاوه در مواردی از بنگاه‌های برنده دعوت می‌شود که در یک گردهمایی مهم و تخصصی حوزه لجستیک و زنجیره تامین، موفقیت‌ها و دستاوردهای خود را در این حوزه ارائه کنند. این خود فرصت مطلوبی را برای معرفی سازمان‌ها و توانمندی‌های آنها در اختیار می‌گذارد. اعطای جوایز لجستیکی به دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی، می‌تواند نقش موثری در تشویق توسعه جنبه‌های کاربردی دانش لجستیک داشته باشد. یکی از مهمترین دغدغه‌های اعطاءکنندگان چنین جوایزی، تشویق برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی کاربردی در حوزه لجستیک از یک سو و توسعه مرزهای دانش لجستیک از سوی دیگر است.

با عنایت به تجربیات جهانی موجود در زمینه برگزاری جوایز لجستیکی و نقش مثبت آنها در تشویق و فرهنگ‌سازی در این حوزه، چندی است که در کشورمان نیز تصمیم به برگزاری جایزه ملی لجستیک گرفته شده است. اولین دوره این جایزه ملی در سال جاری همزمان با کنفرانس لجستیک و زنجیره تامین برگزار خواهد شد. امید است با برگزاری مستمر این جایزه، شاهد نتایج و اثرات مثبت آن در حوزه لجستیک کشور باشیم.